

Sygn. akt **IC 338/19**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lipca 2020 roku

Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Karolina Głazińska-Izdebska
-----------------	------------------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 lipca 2020 roku w G.-D.

sprawy z powództwa (...) **Sp. z o.o. w G.-D.**

przeciwko **A. P. (1), H. P. (1)**

o zapłatę

- zasądza od pozwanego A. P. (1) na rzecz powoda (...) Sp. z o.o. w G.-D. kwotę 19.819,03 zł (dziewiętnaście tysięcy osiemset dziewiętnaście złotych trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:
 - od kwoty 19.384,08 zł (dziewiętnaście tysięcy trzysta osiemdziesiąt cztery złote osiem groszy) poczynając od dnia 17 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty,
 - od kwoty 434,95 zł (czteryście trzydzieści cztery złote dziewięćdziesiąt pięć groszy) poczynając od dnia 11 lutego 2019 roku do dnia zapłaty,
- oddala powództwo wobec pozwanego A. P. (1) w pozostałym zakresie,
- oddala powództwo wobec pozwanej H. P. (1),
- zasądza od pozwanego A. P. (1) na rzecz powoda (...) Sp. z o.o. w G.-D. kwotę 1.958,50 zł (tysiąc dziewięćset pięćdziesiąt osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu,
- zasądza od powoda (...) Sp. z o.o. w G.-D. na rzecz pozwanej H. P. (1) kwotę 1.808,50 zł (tysiąc osiemset osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

sędzia

Karolina Głazińska-Izdebska

IC 338/19

UZASADNIENIE

Powód (...) Sp. z o.o. w G.-D. w dniu 11 lutego 2019 roku wniósł o zasądzenie od pozwanych A. P. (1) i H. P. (1) solidarnie kwoty 19.819,03 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty. Ponadto zażądał zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje roszczenie powód wskazał, iż jest posiadaczem i remitentem weksla in blanco wystawionego przez pozwanych. W dniu 2 stycznia 2019 roku powód wezwał pozwanych do wykupu weksla, pozwani nie zareagowali na wezwanie. Na dochodzoną kwotę składają się należności z tytułu not księgowych obciążeniowych wystawionych w związku niewywiązaniem się przez pozwanego A. P. (1) z umów zakupu o nr. (...), (...), (...), (...), (...) w kwocie 19.384,08 zł oraz skapitalizowane odsetki na dzień wykupu weksla w kwocie 434,95 zł.

W dniu 15 marca 2019 roku tutejszy sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanym zapłacić solidarnie na rzecz powoda kwotę 19.819,03 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty, a także kwotę 2.492 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 52).

W ustawowym terminie pozwani wnieśli sprzeciw od nakazu zapłaty (k. 55-58, 63, 89-92) zaskarżając go w całości. Pozwana H. P. (1) podniosła, że nie była stroną umów zakupu, ani nie wyrażała zgody na ich zawarcie. Oboje pozwani wskazali nadto, że niewykonanie umów jest następstwem okoliczności za które pozwany A. P. (1) nie ponosi odpowiedzialności, ponosi za nie odpowiedzialność powódka, która nieterminowa regulowała należności, doprowadzając do utraty płynności finansowej przez pozwanego. Dodali, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową – zabezpieczał on bowiem należności powoda za nawozy kupowane przez pozwanego w okresie od 2004 roku do 2012/2013 roku, powód nie zwrócił weksla, mimo, że współpraca ta została pomiędzy stronami zakończona za przełomie 2012/2013 roku.

W odpowiedzi na sprzeciw powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko. Dodał, że na dzień wystosowania przez pozwanego pisma o wstrzymaniu dostaw wobec braku zapłaty, powód zalegał 1 dzień z zapłatą faktury (...) dni z zapłatą faktury (...). Pozwany nie udowodnił, że te opóźnienia miały wpływ na jego płynność finansową. Nadto dodał, że oświadczenie o „rozwiązaniu” umów było bezskuteczne, zaś weksel in blanco miał zabezpieczać wszystkie należności w ramach współpracy stron.

Na rozprawie w dniu 8 lipca 2019 roku pełnomocnik pozwanych w przypadku uznania roszczenia za zasadne wniósł o zmniejszenie kary umownej o 95 %, tj. do kwoty 330 zł (k. 156).

Sąd ustalił, co następuje:

A. P. (1) (...) Handel-Usługi (...) rozpoczął współpracę z (...) sp. z o.o. w G.-D. w dniu 16 grudnia 2004 roku, kiedy to strony zawarły umowę, w której ustalono, że A. P. (1) będzie kupował od (...) sp. z o.o. towary na przedłużony termin płatności i odbierał je do przechowywania w swoich magazynach. Na zabezpieczenie roszczeń z tej umowy A. P. (1) i jego żona H. P. (2) w dniu zawarcia umowy wystawili weksel własny in blanco do którego sporządzono deklarację wekslową. W wykonaniu umowy między stronami doszło do zawarcia wielu umów sprzedaży nawozów. Należności z tych umów zostały przez A. P. (1) uiszczone w całości. Ostatnia umowa sprzedaży nawozów została zawarta między stronami na przełomie 2012/2013 roku. Po zakończeniu współpracy w zakresie sprzedaży nawozów powód nie zwrócił pozwanym weksla.

Dowód: umowa – k. 208, weksel (kopia) – k. 9, deklaracje wekslowa – k. 10, zeznania A. P. – eprotokół z 26.11.2019 (k. 196-197), zeznania H. P. – eprotokół z 26.11.2019 (k. 196-197)

Od 2007 roku powód zaczął zawierać z pozwanym także umowy zakupu zbóż. Umowy w tej sferze działalności nie zostały poprzedzone zawarciem ogólnej umowy o współpracy. Do lipca 2018 roku współpraca między stronami w zakresie handlu zbożami przebiegała bez problemów. W dniu 10 lipca 2018 roku pozwany zawarł z powodem umowę zakupu numer (...), która dotyczyła zakupu przez powoda od pozwanego pszenżyta paszowego luz pochodzenia polskiego ze zbiorów w 2018 r. w ilości 100 ton, której termin realizacji upłynął 15 sierpnia 2018 r. Pozwany wywiązał się z zawartej umowy zakupu jedynie w części, to jest 76,88 ton. Powód wzywał pozwanego do realizacji ww. umowy zakupu, jednak pozwany nie zareagował na wezwania do realizacji i nie zrealizował umowy w pozostałej części. W związku z niewywiązaniem się z umowy powód obciążył pozwanego karą umowną określoną w nocie księgowej

obciążeniowej nr (...) na kwotę 2.959,36 zł, którą powód rozliczył za pomocą polecenia kompensaty numer (...) z należnością wynikającą z faktury VAT nr (...) wystawionej na kwotę 17.241,84 zł przez A. P. (1).

Dowód: umowa zakupu (...) – k. 12, polecenie kompensaty – k. 16, faktura VAT (...) – k. 17, nota księgowa obciążeniowa – k. 19, wezwanie do realizacji umowy – k. 31, ostateczne wezwanie do realizacji umowy – k. 33, kontrakt z 9.3.2007 – k. 175, kontrakt z 26.2.2007 – k. 176, kontrakt z 14.9.2012 – k. 177, kontrakt z 9.10.2012 – k. 178

W dniu 23 lipca 2018 roku pozwany zawarł z powodem umowę zakupu numer (...), która dotyczyła zakupu przez powoda od pozwanego pszenicy konsumpcyjnej luz pochodzenia polskiego ze zbiorów w 2018 r. w ilości 200 ton, której termin realizacji upłynął 31 sierpnia 2018 r. Pozwany wywiązał się z zawartej umowy zakupu jedynie w części, to jest 102,96 ton. Powód wzywał pozwanego do realizacji ww. umowy zakupu wyznaczając 14-dniowy dodatkowy termin na wykonanie przedmiotowej umowy jednak pozwany nie zareagował na wezwania do realizacji i nie zrealizował umowy w pozostałej części. W związku z niewywiązaniem się z umowy powód obciążył pozwanego karą umowną określoną w nocie księgowej obciążeniowej nr (...) na kwotę 14.264,88 zł którą powód rozliczył za pomocą polecenia kompensaty numer (...) z należnością wynikającą z faktury VAT nr (...).

Dowód: umowa zakupu (...) – k. 11, polecenie kompensaty – k. 16, nota księgowa obciążeniowa – k. 18, wezwanie do realizacji umowy – k. 29, wyznaczenie dodatkowego terminu – k. 30, ostateczne wezwanie do realizacji umowy – k. 34

W dniu 23 lipca 2018 roku pozwany zawarł z powodem umowę zakupu numer (...), która dotyczyła zakupu przez powoda od pozwanego jęczmienia paszowego luz pochodzenia polskiego ze zbiorów w 2018 r. w ilości 100 ton, której termin realizacji upłynął 31 sierpnia 2018 r. Pozwany wywiązał się z zawartej umowy zakupu jedynie w części to jest 74,94 ton. Powód wzywał pozwanego do realizacji ww. umowy zakupu, wyznaczył dodatkowy 14-dniowy termin na jej wykonanie, jednak pozwany nie zareagował na wezwania do realizacji i nie zrealizował umowy w pozostałej części. W związku z niewywiązaniem się z umowy powód obciążył pozwanego karą umowną określoną w nocie księgowej obciążeniowej nr (...) na kwotę 3.307,92 zł, którą powód rozliczył za pomocą polecenia kompensaty numer (...) z należnością wynikającą z faktury VAT nr (...) w kwocie 17,60 zł. Pozostałej należności pozwany nie spłacił.

Dowód: umowa zakupu (...) – k. 13, polecenie kompensaty – k. 16, nota księgowa obciążeniowa – k. 20, wezwanie do realizacji umowy – k. 27, wyznaczenie dodatkowego terminu – k. 28, ostateczne wezwanie do realizacji umowy – k. 35, oświadczenie o potrąceniu z wezwaniem do zapłaty i potwierdzeniem odbioru – k.39-41

W dniu 31 lipca 2018 roku pozwany zawarł z powodem umowę zakupu numer (...), która dotyczyła zakupu przez powoda od pozwanego pszenżyta paszowego luz pochodzenia polskiego ze zbiorów w 2018 r. w ilości 100 ton, której termin realizacji upłynął 31 sierpnia 2018 r. Pozwany nie wywiązał się z zawartej umowy w żadnej części. Powód wzywał pozwanego do realizacji ww. umowy zakupu, wyznaczył dodatkowy 14-dniowy termin na jej wykonanie, jednak pozwany nie zareagował na wezwania do realizacji. W związku z niewywiązaniem się z umowy powód obciążył pozwanego karą umowną określoną w nocie księgowej obciążeniowej nr (...) na kwotę 12.800 zł. Pozwany nie zapłacił tej należności nawet w części.

Dowód: umowa zakupu (...) – k. 14, nota księgowa obciążeniowa – k. 21, wezwanie do realizacji umowy – k. 25, wyznaczenie dodatkowego terminu – k. 26, ostateczne wezwanie do realizacji umowy – k. 36, oświadczenie o potrąceniu z wezwaniem do zapłaty – k.39-41

W dniu 6 sierpnia 2018 roku pozwany zawarł z powodem umowę zakupu numer (...), która dotyczyła zakupu przez powoda od pozwanego pszenicy paszowej luz pochodzenia polskiego ze zbiorów w 2018 r. w ilości 100 ton, której termin realizacji upłynął 31 sierpnia 2018 r. Pozwany wywiązał się z zawartej umowy zakupu jedynie w części, to jest 77,44 ton. Powód wzywał pozwanego do realizacji ww. umowy zakupu, wyznaczył dodatkowy 14-dniowy termin na jej wykonanie, jednak pozwany nie zareagował na wezwania do realizacji i nie zrealizował umowy w pozostałej części. W związku z niewywiązaniem się z umowy powód obciążył pozwanego karą umowną określoną w nocie księgowej obciążeniowej nr (...) na kwotę 3.293,76 zł. Pozwany tej należności nie zapłacił nawet w części.

Dowód: umowa zakupu (...) – k. 15, nota księgowa obciążeniowa – k. 22, wezwanie do realizacji umowy – k. 23, wyznaczenie dodatkowego terminu – k. 24, ostateczne wezwanie do realizacji umowy – k. 37, oświadczenie o potrąceniu z wezwaniem do zapłaty – k.39-41

W każdej z powyższych umów sprzedaży zboża, w punkcie 14, zastrzeżono, że w przypadku nie wydania towaru w ilości, jakości i w terminie lub/i nie dotrzymania innych warunków określonych w umowie sprzedający zapłaci kupującemu karę umowną w wysokości 20 % wartości umowy zakupu.

Dowód: umowy zakupu – k. 11-15

W dniu 10 sierpnia 2018 roku A. P. (1) wysłał do powoda emaila, w którym wskazał, że wstrzymuje dostawy zbóż z zawartych umów w związku z nieterminową płatnością za sprzedane dotąd zboże.

Dowód: email – k. 59

Pismem z dnia 10 września 2018 roku pozwany A. P. (1) skierował do powoda pismo, w którym wskazał, że wobec braku płatności „rozwiązuje się zawarte umowy nr (...)”.

Dowód: pismo z 10.09.2018 r. – k. 60

Pozwany A. P. (1) w 2018 roku zawarł z powodem 11 umów na dostawę zbóż. Należności za dostarczone zboże z dwóch umów zostały zapłacone w zakreślonym na fakturach (...) -dniowym terminie. W pozostałych przypadkach należności zostały uiszczone po upływie terminu, przy czym opóźnienia wynosiły od 1 do 5 dni. Powód każdorazowo odpowiadał pozwanemu na emaile odnośnie nieterminowych płatności, pozostawał z poważnym w stałym kontakcie.

Bezsporne, nadto: wykaz faktur z terminami zapłaty – k. 64, faktury FV – k. 66-76, emaile – k. 135-137, zeznania P. B. – e-protokół z 8.7.2019r.(k. 157-159)

Pismem z dnia 2 stycznia 2019 roku powód wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 19.819,03 zł, na którą składała się kwota 19.384,08 zł z tytułu niezapłaconych not obciążeniowych nr PK/265- (...) oraz kwota 434,95 zł z tytułu skapitalizowanych odsetek wyliczonych na dzień 16 stycznia 2019 roku. Przedstawił jednocześnie do zapłaty weksel in blanco, wskazując jako datę wykupu weksla dzień 16 stycznia 2019 roku.

Dowód: wezwanie do zapłaty wraz z przedstawieniem weksla do wykupu i dowodami nadania – k. 43-45

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny ustalono na podstawie okoliczności bezspornych, dokumentów przedłożonych przez obie strony w postaci m.in. umów, faktur oraz korespondencji między stronami, których prawdziwość nie została zakwestionowana, a także częściowo w oparciu o zeznania świadków oraz w oparciu o wyjaśnienia pozwanego i pozwanej.

Mając na uwadze treść przedłożonej korespondencji mailowej brak było podstaw do uznania za wiarygodne twierdzeń pozwanego, że ze strony powoda nie było żadnego kontaktu odnośnie płatności za dostarczone zboże, że powód ignorował pozwanego. Z przedłożoną korespondencją mailową korespondowały zeznania świadka P. B. (2).

Stan faktyczny w niniejszej sprawie był bezsporny co do faktu zawarcia między pozwanym A. P. (1) a powodem umów zakupu zbóż oraz niewykonania w części tych umów przez pozwanego. Spornym było to czy do niewykonania umów doszło z winy pozwanego, czy pozwany skutecznie odstąpił od umów, czy weksel in blanco zabezpieczał należności z umów zakupu zboża.

Zawarta przez strony umowa była umową sprzedaży. Zgodnie z art. 535 § 1 kc przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i

zapłacić sprzedawcy cenę. Przesłanki skutecznego odstąpienia od umowy zostały uregulowane w art. 552 kpc. Zgodnie z tym przepisem jeżeli kupujący dopuścił się zwłoki zapłatą ceny za dostarczoną część rzeczy sprzedanych albo jeżeli ze względu na jego stan majątkowy jest wątpliwe, czy zapłata ceny za część rzeczy, które mają być dostarczone później, nastąpi w terminie, sprzedawca może powstrzymać się z dostarczeniem dalszych części rzeczy sprzedanych wyznaczając kupującemu odpowiedni termin do zabezpieczenia zapłaty, a po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu może od umowy odstąpić.

Mając na uwadze powyższe należało uznać, że pozwany nie odstąpił skutecznie od żadnej z zawartych z powodem umów sprzedaży, a tym samym był zobligowany do sprzedaży i dostarczenia powodowi umówionej ilości zbóż. Pismo, w którym pozwany wskazał, że umowa „się rozwiązuje” nie mogło odnieść oczekiwanego przez pozwanego skutku wobec niepoprzedzenia tego pisma wezwaniem powoda do zabezpieczenia w odpowiednim terminie zapłaty.

Nie zasługuje na uwzględnienie również zarzut pozwanych, zgodnie z którym do wykonania przez pozwanego umów nie doszło wskutek okoliczności za które odpowiedzialność ponosi powód. Faktem jest, że powód nie regulował terminowo należności za kolejne umowy, jednak opóźnienia były niewielkie – maksymalnie 5-dniowe. Nadto powód pozostawał w stałym kontakcie mailowym z pozwanym, informował pozwanego kiedy nastąpi zapłata. Zdaniem sądu, pozwany nie miał żadnych przesłanek ku temu, aby uważać, że należności za zboże nie zostaną mu zapłacone. Ponadto powód wzywał pozwanego do wykonania umów wyznaczając pozwanemu dodatkowy termin. Zarówno wezwania, jak i koniec dodatkowego terminu miały miejsce po tym jak powód uregulował wszelkie należności na rzecz pozwanego. Co więcej, z rozliczenia przedstawionego przez powoda wynika, że wszelkie zaległości względem pozwanego z tytułu dostawy zbóż powód uregulował przed 31 sierpnia 2018 roku, tj. terminem dostawy zbóż z umów (...). W żadnym razie nie można więc stwierdzić, że pozwany utracił płynność finansową, a w konsekwencji nie był w stanie zrealizować umów, wskutek działań powoda.

Zasadny okazał się zarzut pozwanych odnośnie wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową.

Zobowiązanie wekslowe powstające na skutek wypełnienia weksla in blanco ma charakter odrębny i niezależny od zobowiązania, którego źródło tkwi w stosunku podstawowym. Wierzyciel, którego wierzytelność została zabezpieczona wekslem gwarancyjnym, uzyskuje możliwość wyboru, czy skorzystać z uprzywilejowanej procesowej drogi dochodzenia roszczeń wekslowych, gdzie wystarczające jest co do zasady powołanie się jedynie na treść weksla, czy wytoczyć powództwo oparte na stosunku podstawowym. W sytuacji, w której weksel pochodzi od osoby trzeciej, niebędącej stroną stosunku podstawowego, sytuacja wierzyciela podlega dodatkowemu wzmocnieniu. Wystawienie weksla skutkuje bowiem wówczas wykreowaniem osobistej odpowiedzialności podmiotu trzeciego. Jeżeli wystawcami weksla jest kilka osób, wierzyciel może dochodzić roszczeń wekslowych przeciwko jednemu, kilku lub wszystkim dłużnikom bez potrzeby zachowania porządku, w jakim się zobowiązali (art. 47 ust. 2 prawa wekslowego).

Wystawca weksla in blanco może powoływać wszystkie zarzuty wynikające ze stosunku podstawowego (art. 10 ustawy z 1936 r. - Prawo wekslowe), przy czym to na nim spoczywa ciężar udowodnienia, że weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem (np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 1928 r., C 2161/27; Orzeczenie SN z dnia 12 stycznia 1934 r., C 2217/33).

W świetle art. 10 Prawa wekslowego jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Cytowany przepis dopuszcza możliwość wystawienia weksla niezupełnego (in blanco) i jego późniejszego uzupełnienia oraz reguluje kwestię zarzutu przysługującego dłużnikowi wekslowemu w przypadku uzupełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Istnienie takiego porozumienia jest obligatoryjne, związane jest z wystawieniem i wydaniem weksla in blanco. Porozumienie jest więc w istocie umową, na podstawie której podmiot podpisujący wekslem upoważnia wierzyciela do jego uzupełnienia. Umowa ta wyznacza granice kompetencji wierzyciela. Zarazem nie budzi wątpliwości, że do wykładni oświadczeń woli stron składających się na

to porozumienie znajdują zastosowanie zasady określone w art. 65 §1 i 2 kc. (wyrok SN z dnia 22 października 2009 r., III CSK 40/09).

W przypadku zasadności zarzutu przekroczenia tych granic przez wierzyciela, nie zachodzi nieważność całego zobowiązania wekslowego a jedynie ograniczenie odpowiedzialności dłużników wekslowych (w granicach w których treść weksla odpowiada treści porozumienia, czy też deklaracji wekslowej – wyrok SN z dnia 24 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001/7-8/117).

Wprawdzie istnienie pisemnego porozumienia co do wypełnienia weksla ułatwia przeprowadzenie dowodu, czy weksel niezupełny w chwili wystawienia wypełniony został zgodnie z porozumieniem (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 1962 r., II CR 976/61, OSN 1964, poz. 27), to jednak Prawo wekslowe nie precyzuje formy, ani treści porozumienia, wobec czego może być zawarte w dowolnej formie: pisemnej, ustnej, a nawet w sposób dorozumiany (wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2001 r., I CKN 19/2001, L..pl nr (...)). Treść porozumienia wyznaczają jedynie granice swobody umów (art. 353⁽¹⁾ kc.).

W tym kontekście zwrócić należy uwagę na wypracowaną w praktyce obrotu gospodarczego instytucję tzw. deklaracji wekslowej, którą jest pisemne oświadczenie co najmniej wystawcy weksla (ewentualnie także innych dłużników wekslowych) a niekiedy także osoby upoważnionej do wypełnienia weksla, określające zasady uzupełnienia weksla in blanco. Tak rozumiana (pisemna) deklaracja wekslowa nie jest obligatoryjna dla zawarcia porozumienia wekslowego, o którym mowa w art. 10 Prawa wekslowego (Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 24 października 1962 r., 2 CR 976/61, OSNCP 1964, nr 2, poz. 27; z dnia 28 października 1963 r., II CR 249/63, OSNCP 1964, nr 10, poz. 208; z dnia 26 września 2013 r., II CSK 719/2012, L..pl nr (...)). Natomiast ma ona istotne znaczenie dowodowe (Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 października 1962 r., 2 CR 976/61, OSNCP 1964, nr 2, poz. 27). Deklaracja stanowi zatem dowód udzielenia upoważnienia do uzupełnienia jego koniecznych elementów, rozstrzygając jednocześnie wątpliwości co do sposobu uzupełnienia weksla. Zakres zabezpieczenia w przypadku weksla in blanco wynika z treści zawieranej deklaracji wekslowej, co oznacza, że weksel może być wypełniony tylko wówczas, gdy zająd okoliczności ustalone w porozumieniu zawartym między wystawcą a osobą, której weksel zostaje wręczony (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2017 r., I ACa 917/16). W istocie więc deklaracja (podpisana przez wystawcę weksla i przyjęta bez zastrzeżeń przez wierzyciela wekslowego) będzie stanowiła dowód treści porozumienia wekslowego w rozumieniu art. 10 Prawa wekslowego.

Skoro weksel, w oparciu o który powód dochodzi w tym postępowaniu zapłaty jest wekslem in blanco, pozwani są jego wystawcami, powód zaś jest pierwszym wierzycielem wekslowym to pozwani w procesie mogli powoływać się na stosunek cywilnoprawny łączący strony i zarzucać, że weksel został wypełniony niezgodnie porozumieniem wekslowym.

W przedmiotowej sprawie pozwani podpisali deklarację wekslową, przedłożoną im przez powoda. Deklaracja ta została sporządzona co prawda w formie pisemnej, jednak jest na tyle ogólna, że dla ustalenia jej treści koniecznym było przesłuchanie świadków oraz stron. Powód wskazywał, że daje ona umocowanie do uzupełnienia weksla in blanco z tytułu wszelkich należności przysługujących powodowi od pozwanych. Idąc tym tokiem rozumowania, jeśli pozwana kupiłaby od powoda na aukcji internetowej np. samochód, nawet nie zdając sobie sprawy, że drugą stroną umowy jest powód, i nie zapłaciłaby za ten pojazd, to powód mógłby uzupełnić z tego tytułu weksel. Zdaniem sądu trudno posądzać pozwanych, a nawet powoda o taką intencję w chwili podpisywania deklaracji wekslowej. Co istotne, nawet między pracownikami powoda były rozbieżności odnośnie tego, co zabezpieczał weksel. Zdaniem świadka J. H. weksel miał zabezpieczać wszelkie należności pozwanego względem powoda. Świadek K. K. wskazał, że weksel obowiązywał na czas trwania umowy o współpracę, co oznacza, że zabezpieczał należności z konkretnej umowy o współpracę. Jednocześnie P. B. (2) zeznał, że powód nigdy nie żądał weksli od podmiotów, które sprzedawały zboże. Pozwani konsekwentnie wskazywali, że zgodnie z ich wolą weksel miał zabezpieczać wyłącznie należności z tytułu zakupu nawozów. Sąd uznał te twierdzenia za wiarygodne, tym bardziej, że korespondują one z zeznaniami K. K. i P. B. (2).

Deklaracja wekslowa została przez strony podpisana w dniu zawarcia umowy o współpracę. W umowie ustalono, że A. P. (1) będzie kupował od (...) sp. z o.o. towary na przedłużony termin płatności i odbierał je do przechowywania w swoich magazynach. Tym samym umowa ta stanowiła podwalinę dla przyszłych umów sprzedaży między stronami, gdzie sprzedającym miał być (...) sp. z o.o., zaś kupującym A. P. (1). Z zeznań stron, jak i świadków wynika zaś, że przedmiotem sprzedaży miały być nawozy. W momencie zawierania tej umowy i podpisania deklaracji strony nie miały w zamiarze podejmować współpracy w jakimkolwiek innym wymiarze, w tym w zakresie handlu zbożami. Trudno więc uznać, że deklaracja wekslowa miała zabezpieczać stosunki prawne, co do których strony nie miały wiedzy, że mogą one kiedykolwiek powstać. Jednocześnie postępowanie dowodowe nie wykazało aby pomiędzy stronami doszło kiedykolwiek do podpisania umowy o współpracę w innym zakresie niż wskazany w umowie z 2004 roku.

Poza tym, gdyby deklaracja miała zabezpieczać wszelkie należności przysługujące kiedykolwiek i z jakiegokolwiek tytułu powodowi od pozwanych, to strony mogły w ogóle nie sporządzać deklaracji, tylko poprzestać na podpisaniu weksla.

Mając na uwadze powyższe sąd uznał, że powód nie był uprawniony do dochodzenia jakichkolwiek roszczeń z tytułu umów sprzedaży zbóż wobec pozwanej H. P. (1) na podstawie weksla. Jednocześnie pozwana nie była stroną jakiegokolwiek umowy z powodem. Wobec czego powództwo wobec pozwanej zostało oddalone.

W przypadku pozwanego A. P. (1) również doszło do wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową, a tym samym również w tym przypadku powód nie mógł dochodzić należności od pozwanego z tytułu zakupu zbóż w oparciu o weksel. Niemniej jednak wobec faktu, że pozwany A. P. (1) zawarł z powodem umowy sprzedaży zbóż sąd był zobowiązany do zbadania treści stosunku podstawowego łączącego powoda oraz pozwanego, a przede wszystkim zasadności obciążenia pozwanego karą umowną.

Zgodnie z art. 483 § 1 kc można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Przepis art. 484 § 1 kc stanowi jednocześnie, że w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły.

Kara umowna stanowi tym samym z góry ryczałtowo określony surogat odszkodowania należnego wierzycielowi od dłużnika z tytułu odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, pełni więc przede wszystkim funkcję kompensacyjną. Pomimo więc faktu, że należy się ona bez względu na wysokość poniesionej szkody, a obowiązek jej zapłaty powstaje nawet wtedy, gdy wierzyciel w ogóle szkody majątkowej nie poniósł (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 6 listopada 2003 r., III CZP 61/03, OSNC 2004 r. Nr 5, poz. 69), przepisy kodeksu cywilnego nie pozbawiły jednak całkowicie doniosłości relacji między wysokością zastrzeżonej kary umownej a interesem wierzyciela (uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 r., V CSK 34/06, i z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/06). W przypadkach dużej dysproporcji między wysokością zastrzeżonej kary umownej a interesem wierzyciela chronionym za pomocą kary umownej dopuszczalne jest - na podstawie art. 484 § 2 kc - zmniejszenie kary umownej przez sąd. Instytucja kary umownej ma służyć ułatwieniu dochodzenia wysokości szkody, nie ma służyć osiągnięciu przez wierzyciela dodatkowych zysków.

Przepis art. 484 § 2 kc zezwala na obniżenie wysokości kary umownej na żądanie dłużnika w dwóch przypadkach - jeżeli zobowiązanie jest w znacznej części wykonane albo gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. Składając wniosek, dłużnik nie musi wskazywać konkretnej przesłanki miarkowania i wskazywać, czy uważa karę za rażąco wygórowaną, lub też wykazywać, że wykonał zobowiązanie w znacznej części. Musi jednak dowodzić fakty te przed sądem, aby sąd mógł takiego miarkowania dokonać (Komentarz do kodeksu cywilnego pod red. dr. hab. K. Osajdy, wyd. 2017, art. 484, teza 74, Legalis).

"Rażące wygórowanie" jako okoliczność uzasadniająca miarkowanie kary umownej postrzegane jest jako dysproporcja rozmiaru poniesionej szkody w wyniku naruszenia zobowiązania w stosunku do wysokości zastrzeżonej kary umownej. Zważywszy zatem, że ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na pozwanym, uznać trzeba, że nie wchodziła w grę możliwość obniżenia należnej kary umownej z uwagi na jej rażące wygórowanie.

Nie zaszyły także przesłanki pozwalające na miarkowanie kary umownej z uwagi na wykonanie zobowiązania w znacznej części. Wystarczy wskazać, że powód naliczył karę umowną nie od całości każdej z umów, ale wyłącznie od niezrealizowanej części zobowiązania. Pełnomocnik pozwanych domagając się obniżenia kary do 5 % dochodzonej kwoty nie wskazał żadnych okoliczności, które by za takim miarkowaniem kary umownej przemawiały.

Zdaniem sądu kary umowne z tytułu braku dostawy zbóż zostały wyliczone przez powoda zgodnie z treścią zawartych między stronami umów i ich wysokość nie może budzić wątpliwości.

Wobec powyższego w punkcie pierwszym wyroku sąd zasądził od pozwanego A. P. (1) na rzecz powoda kwotę 19.819,03 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie:

- od kwoty 19.384,08 zł poczynając od dnia 17 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 434,95 zł poczynając od dnia 11 lutego 2019 roku do dnia zapłaty,

O odsetkach orzeczono na podstawie 481 § 1 i 2 kc. Powód w pozwie wskazał, że odsetki za opóźnienie zostały skapitalizowane na dzień wykupu weksła, tj. 16 stycznia 2019 roku. Wobec tego od kwoty należności głównej sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia następnego po dniu wykupu weksła do dnia zapłaty, zaś od skapitalizowanej kwoty odsetek od dnia wniesienia pozwu, tj. 11 lutego 2019 roku do dnia zapłaty. W pozostałym części sąd powództwo w zakresie odsetek oddalił – zgodnie z dyspozycją art. 482 §1 kc.

O kosztach procesu należnych powodowi od pozwanego A. P. (1) orzeczono na podstawie art. 100 zd drugie kpc. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda całość kosztów procesu, mając na uwadze, że powództwo zostało oddalono tylko w zakresie dotyczącym części odsetek. Na koszty należne powodowi złożyły się: połowa opłaty od pozwu - 150 zł, połowa kosztów zastępstwa procesowego – 1.800 zł (§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.)), połowa opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 8,50 zł.

O kosztach procesu należnych od powoda pozwanej H. P. (1) orzeczono na podstawie art. 98 §1 i 3 kpc. Na koszty należne pozwanej złożyły się: połowa kosztów zastępstwa procesowego – 1.800 zł (§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.)) i połowa opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 8,50 zł.